RÅDETS BESLUT

av den 26 april 2010

om komplettering av kodexen om Schengengränserna vad gäller övervakningen av de yttre sjögränserna inom ramen för det operativa samarbete som samordnas av Europeiska byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid Europeiska unionens medlemsstaters yttre gränser

(2010/252/EU)

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 av den 15 mars 2006 om en gemenskapskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) ([1]), särskilt artikel 12.5,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag, och

av följande skäl:

(1) Syftet med gränsövervakningen är att förhindra obehörig gränspassage, att bekämpa gränsöverskridande brottslighet och att gripa eller vidta andra åtgärder mot personer som har passerat gränsen på olagligt sätt. Gränsövervakningen bör vara effektiv när det gäller att hindra och avskräcka personer från att kringgå kontrollerna vid gränsövergångsställena, och upptäcka passage utan tillstånd av de yttre gränserna.

(2) Europeiska byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid medlemsstaternas yttre gränser (nedan kallad *byrån*) ansvarar för samordningen av det operativa samarbetet mellan medlemsstaterna för att underlätta tillämpningen av unionslagstiftningen, bland annat om gränsövervakning. Ytterligare bestämmelser fordras för gränsövervakningsverksamhet som genomförs av en medlemsstats sjögående och flygburna enheter vid en annan medlemsstats sjögränser inom ramen för det operativa samarbete som samordnas av byrån och för att ytterligare stärka detta samarbete.

(3) Enligt förordning (EG) nr 562/2006 och unionsrättens allmänna principer ska de åtgärder som vidtas under övervakningen stå i proportion till de syften som eftersträvas och fullt ut respektera de grundläggande rättigheterna och flyktingars och asylsökandes rättigheter, särskilt förbudet mot avvisning (*refoulement*). Medlemsstaterna är bundna av bestämmelserna i regelverket på asylområdet, särskilt rådets direktiv 2005/85/EG av den 1 december 2005 om miniminormer för medlemsstaternas förfaranden för beviljande eller återkallande av flyktingstatus ([2]), i fråga om asylansökningar som lämnas in på medlemsstaternas territorium, inbegripet vid gränsen eller i deras transitzoner.

(4) Europeiska rådet underströk vid sina möten den 18 och 19 juni 2009 och den 29 och 30 oktober 2009 behovet av förstärkta gränskontrollinsatser som samordnas av byrån liksom av tydliga insatsregler för gemensam patrullering. Europeiska rådet i juni betonade också behovet av regler för landsättning av undsatta personer.

(5) Det bör tas i beaktande att gränsövervakning som samordnas av byrån genomförs i enlighet med en operativ plan och i enlighet med en tidsplan och instruktioner från ett samordningscentrum där de deltagande medlemsstaterna och byrån är representerade, samt att en eller flera värdmedlemsstater, vars gränser ska övervakas, fastställs innan insatsen inleds.

(6) Genomförandet av detta beslut påverkar inte behörighetsfördelningen mellan unionen och medlemsstaterna och påverkar inte medlemsstaternas åtaganden enligt Förenta nationernas havsrättskonvention, den internationella konventionen om säkerheten för människoliv till sjöss, den internationella sjöräddningskonventionen, Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess protokoll mot människosmuggling land-, luft- och sjövägen, konventionen angående flyktingars rättsliga ställning, konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och andra tillämpliga internationella instrument.

(7) I samband med gränsövervakningsinsatser till sjöss kan en situation uppstå där det är nödvändigt att bistå personer som råkat i sjönöd.

([1]) EUT L 105, 13.4.2006, s. 1.

([2]) EUT L 326, 13.12.2005, s. 13.

(8) Enligt internationell rätt måste varje stat kräva att befälhavare på fartyg som för dess flagg, såvida detta inte innebär allvarlig fara för fartyget, dess besättning eller passagerare, bistår varje nödställd person som anträffas på havet, och så snabbt som möjligt vidtar åtgärder för att rädda personer som råkat i sjönöd. Detta bistånd ska ges oavsett de hjälpbehövande personernas nationalitet och status och oavsett under vilka omständigheter de hittas.

(9) För att få till stånd en bättre samordning mellan de medlemsstater som i sådana situationer deltar i insatserna och för att underlätta genomförandet av dessa insatser bör icke-bindande riktlinjer tas med i detta beslut. Detta beslut bör inte påverka det ansvar som åligger myndigheter som ansvarar för sökning och räddning att, bland annat, se till att samordning och samarbete genomförs på ett sådant sätt att de personer som räddats kan föras till säker ort.

(10) Detta beslut står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och de principer som erkänns särskilt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, särskilt människovärde, förbud mot tortyr och omänsklig eller förnedrande bestraffning eller behandling, rätt till frihet och säkerhet, principen om non-refoulement, icke-diskriminering och barnets rättigheter. Medlemsstaterna bör tillämpa beslutet i enlighet med de rättigheterna och principerna.

(11) Eftersom målen för detta beslut, nämligen att anta ytterligare regler för den övervakning av sjögränserna som genomförs av gränskontrolltjänstemän och samordnas av byrån, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna till följd av skillnaderna i lagstiftning och praxis, och de därför, på grund av att åtgärderna gäller flera länder, bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta beslut inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

(12) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Danmarks ställning, fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, deltar Danmark inte i antagandet av detta beslut, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark. Eftersom detta beslut är en utveckling av Schengenregelverket, ska Danmark, i enlighet med artikel 4 i nämnda protokoll, inom sex månader efter dagen för antagandet av detta beslut, besluta huruvida landet ska genomföra det i sin nationella lagstiftning.

(13) När det gäller Island och Norge utgör detta beslut, i enlighet med avtalet mellan Europeiska unionens råd och Republiken Island och Konungariket Norge om dessa staters associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket, en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket [1] som omfattas av det område som avses i artikel 1 A i rådets beslut 1999/437/EG [2] av den 17 maj 1999 om vissa tillämpningsföreskrifter för det avtalet.

(14) När det gäller Schweiz utgör detta beslut, i enlighet med avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket [3], en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket som omfattas av det område som avses i artikel 1 A i beslut 1999/437/EG av den 17 maj 1999 jämförd med artikel 3 i beslut 2008/146/EG [4].

(15) När det gäller Liechtenstein utgör detta beslut, i enlighet med protokollet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen, Schweiziska edsförbundet och Furstendömet Liechtenstein om Furstendömet Lichtensteins anslutning till avtalet mellan Europeiska unionen, Europeiska gemenskapen och Schweiziska edsförbundet om Schweiziska edsförbundets associering till genomförandet, tillämpningen och utvecklingen av Schengenregelverket, en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket som omfattas av det område som avses i artikel 1 A i beslut 1999/437/EG jämförd med artikel 3 i beslut 2008/261/EG [5].

(16) Detta beslut utgör en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket i vilka Förenade kungariket inte deltar i enlighet med rådets beslut 2000/365/EG av den 29 maj 2000 om en begäran från Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland om att få delta i vissa bestämmelser i Schengenregelverket [6]. Förenade kungariket deltar därför inte i antagandet av detta beslut, som inte är bindande för eller tillämpligt på Förenade kungariket.

(17) Detta beslut utgör en utveckling av de bestämmelser i Schengenregelverket i vilka Irland inte deltar i enlighet med rådets beslut 2002/192/EG av den 28 februari 2002 om Irlands begäran om att få delta i vissa bestämmelser i Schengenregelverket [7]. Irland deltar därför inte i antagandet av detta beslut, som inte är bindande för eller tillämpligt på Irland.

---

[1] EGT L 176, 10.7.1999, s. 36.
[2] EGT L 176, 10.7.1999, s. 31.
[3] EUT L 53, 27.2.2008, s. 52.
[4] EUT L 53, 27.2.2008, s. 1.
[5] EUT L 83, 26.3.2008, s. 3.
[6] EGT L 131, 1.6.2000, s. 43.
[7] EGT L 64, 7.3.2002, s. 20.

(18) Kommittén för kodexen om Schengengränserna, som rådfrågades den 19 oktober 2009, har inte avgett något yttrande, och i enlighet med artikel 5a.4 a i beslut 1999/468/EG [1] överlämnade därför kommissionen ett förslag till åtgärder till rådet och informerade samtidigt Europaparlamentet.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Övervakningen av de yttre sjögränserna inom ramen för det operativa samarbete mellan medlemsstaterna som samordnas av Europeiska byrån för förvaltningen av det operativa samarbetet vid medlemsstaternas yttre gränser (nedan kallad *byrån*), ska regleras genom de bestämmelser som fastställs i del I i bilagan. Dessa bestämmelser och de icke-bindande riktlinjer som fastställs i del II i bilagan ska ingå i den operativa plan som fastställs för varje insats som samordnas av byrån.

Artikel 2

Detta beslut riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdat i Luxemburg den 26 april 2010.

På rådets vägnar
M. Á. MORATINOS
Ordförande

[1] EGT L 184, 17.7.1999, s. 23.

BILAGA

DEL I

Regler för de insatser vid sjögränserna som samordnas av byrån

1. **Allmänna principer**

1.1 De åtgärder som vidtas under en övervakningsinsats ska genomföras i överensstämmelse med de grundläggande rättigheterna och på ett sätt som inte äventyrar säkerheten vare sig för personer som blir föremål för ingripande eller räddningsinsats eller för de enheter som deltar i åtgärden.

1.2 Ingen person får landsättas eller på annat sätt överlämnas till myndigheterna i ett land i strid med principen om non-refoulement, eller från vilket han eller hon riskerar att utvisas eller återsändas till ett annat land i strid med den principen. Utan att detta påverkar punkt 1.1 ska de personer som blir föremål för ingripande eller räddningsinsats informeras på lämpligt sätt så att de kan framföra eventuella skäl de har för att anse att landsättning på den föreslagna platsen skulle vara i strid med principen om non-refoulement.

1.3 Under hela insatsen ska hänsyn tas till de särskilda behoven hos barn, offer för människohandel, personer i behov av akut läkarvård, personer i behov av internationellt skydd och andra personer i särskilt utsatta situationer.

1.4 Medlemsstaterna ska sörja för att de gränskontrolltjänstemän som deltar i övervakningsinsatserna har utbildats med avseende på tillämpliga bestämmelser om mänskliga rättigheter och i flyktingrätten och är förtrogna med de internationella reglerna för sökning och räddning.

2. **Ingripande**

2.1 När ett fartyg eller annan sjögående farkost (nedan kallade *fartyg*) upptäcks, ska den enhet som genomför insatsen närma sig det för att fastställa dess identitet och nationalitet samt, i avvaktan på vidare åtgärder, övervaka det på säkert avstånd. Information om fartyget ska omedelbart sändas till det samordningscenter som inrättats inom ramen för den sjöinsats som samordnas av byrån, och för dess ändamål.

2.2 Om fartyget står i begrepp att segla, eller har seglat, in i den angränsande zonen eller in på ett territorialvatten tillhörande en medlemsstat som inte deltar i insatsen, ska information om fartyget sändas till samordningscentret, som vidarebefordrar denna till den berörda medlemsstaten.

2.3 Information om fartyg som misstänks bedriva olaglig verksamhet till sjöss utanför insatsens räckvidd ska sändas till samordningscentret, som vidarebefordrar denna till den eller de berörda medlemsstaterna.

2.4 Under övervakningens gång får bl.a. följande åtgärder vidtas mot fartyg eller andra sjögående farkoster vilka på rimliga grunder kan misstänkas ha personer ombord som avser att kringgå kontrollerna vid gränsövergångsställena:

a) Begära upplysningar och dokumentation om ägarskap, registrering och omständigheter som rör resan samt identitet, nationalitet och andra relevanta uppgifter rörande de personer som finns ombord.

b) Stoppa, borda och genomsöka fartyget och dess last samt visitera och förhöra personerna ombord.

c) Informera personerna ombord om att de inte har rätt att passera gränsen och om att de som styr fartyget kan bestraffas för att ha möjliggjort resan.

d) Beslagta fartyget och gripa personer ombord.

e) Beordra fartyget att ändra kurs så att det lämnar, eller styr mot en annan plats än territorialvattnen eller den angränsande zonen samt eskortera fartyget eller segla i dess närhet till dess att det befinner sig på en sådan kurs.

f) Föra fartyget eller personerna ombord till ett tredjeland eller på annat sätt överlämna fartyget eller personerna ombord till ett tredjelands myndigheter.

g) Föra fartyget eller personerna ombord till värdmedlemsstaten eller en annan medlemsstat som deltar i insatsen.

2.5 Följande villkor ska gälla för de åtgärder som avses i punkt 2.4:

2.5.1 Territorialvatten och angränsande zon

2.5.1.1 De åtgärder som avses i punkt 2.4 ska vidtas efter tillstånd och i överensstämmelse med de instruktioner från värdmedlemsstaten som meddelas den deltagande enheten via samordningscentret. För detta ändamål ska den deltagande enheten, via samordningscentret, informera värdmedlemsstaten om huruvida befälhavaren på det fartyg som varit föremål för ingripandet har begärt att en diplomatisk företrädare eller en konsulär tjänsteman i flaggstaten underrättas.

2.5.1.2 Alla operativa åtgärder på ett territorialvatten eller i angränsande zon tillhörande en medlemsstat som inte deltar i insatsen ska vidtas efter tillstånd från kuststaten. Samordningscentret ska informeras om all kommunikation med kuststaten och påföljande åtgärder.

2.5.2 Det öppna havet bortom den angränsande zonen

2.5.2.1 Om fartyget för flagg från eller visar registreringsmärken tillhörande en medlemsstat som deltar i insatsen, ska de åtgärder som anges i punkt 2.4 vidtas efter det att flaggstaten meddelat tillstånd. Den nationella tjänsteman som företräder medlemsstaten vid samordningscentret ska vara behörig att bevilja eller överlämna ett sådant tillstånd.

2.5.2.2 Om fartyget för flagg från eller visar registreringsmärken tillhörande en medlemsstat som inte deltar i insatsen eller ett tredjeland, ska flaggstaten uppmanas att bekräfta registreringen via lämpliga kanaler och, om nationell tillhörighet har bekräftats, ska det i enlighet med Palermoprotokollet mot människosmuggling begäras tillstånd från flaggstaten att vidta de åtgärder som anges i punkt 2.4.

Samordningscentret ska informeras om all kommunikation med flaggstaten.

2.5.2.3 Om ett fartyg för främmande flagg eller vägrar att visa flagg, men det på goda grunder kan misstänkas att fartyget i själva verket har samma nationalitet som den deltagande enheten, ska den deltagande enheten undersöka om fartyget har rätt till den flagg som det för. För detta ändamål får den sända en båt, under befäl av en officer, till det misstänkta fartyget. Om misstanke fortfarande kvarstår efter det att dokumenten har granskats, får den deltagande enheten företa ytterligare en undersökning ombord på fartyget, vilken måste ske så hänsynsfullt som möjligt. Den stat vars flagg fartyget synbarligen för ska underrättas via lämpliga kanaler.

2.5.2.4 Om ett fartyg för främmande flagg eller vägrar att visa flagg, men det finns skälig anledning att misstänka att fartyget i verkligheten är av samma nationalitet som en annan medlemsstat som deltar i insatsen, ska den deltagande enheten, efter det att den medlemsstaten har gett tillstånd, undersöka om fartyget har rätt till den flagg som det för. Den nationella tjänsteman som företräder medlemsstaten vid samordningscentret ska vara behörig att bevilja eller överlämna ett sådant tillstånd.

Om, i de ovannämnda fallen, misstankarna rörande fartygets nationalitet visar sig vara berättigade, ska de åtgärder som anges i punkt 2.4 vidtas på de villkor som anges i punkt 2.5.2.1.

2.5.2.5 Om det på goda grunder kan misstänkas att fartyget saknar nationalitet eller får anses likställt med fartyg som saknar nationalitet, ska den deltagande enheten undersöka om fartyget har rätt till den flagg som det för. För detta ändamål får den sända en båt, under befäl av en officer, till det misstänkta fartyget. Om misstanke fortfarande kvarstår efter det att dokumenten har granskats, får den deltagande enheten företa ytterligare en undersökning ombord på fartyget, vilken ska ske så hänsynsfullt som möjligt.

De åtgärder som anges i punkt 2.4 ska vidtas om misstankarna att fartyget saknar nationalitet visar sig vara berättigade och det finns goda grunder att misstänka att fartyget bedriver smuggling av migranter sjövägen i enlighet med tilläggsprotokollet mot människosmuggling land-, luft- och sjövägen till Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet.

Ett fartyg saknar nationalitet eller får anses likställt med fartyg som saknar nationalitet när ingen stat har gett det rätt att föra dess flagg eller när det seglar under två eller flera staters flagg och nyttjar dem efter godtycke.

2.5.2.6 I avvaktan på eller i avsaknad av tillstånd från flaggstaten ska fartyget övervakas på säkert avstånd. Inga andra åtgärder får vidtas utan uttryckligt tillstånd från flaggstaten, utom sådana åtgärder som är nödvändiga för att avvärja överhängande fara för personers liv, på det sätt som framgår av del II punkt 1, eller som grundar sig på tillämpliga bilaterala eller multilaterala avtal, eller till dess att fartyget har seglat in i den angränsande zonen.

DEL II

Riktlinjer för söknings- och räddningssituationer och för landsättning inom ramen för de insatser vid sjögränserna som samordnas av byrån

1. **Söknings- och räddningssituationer**

1.1 Skyldigheten att bistå personer i sjönöd ska fullgöras av medlemsstaterna i enlighet med tillämpliga bestämmelser i internationella konventioner där söknings- och räddningssituationer regleras och i enlighet med krav om respekt för grundläggande rättigheter. Varje fartyg eller person i sjönöd ska bistås av de deltagande enheterna. Detta ska ske oberoende av en sådan persons nationalitet eller status eller de omständigheter under vilka personen påträffas.

1.2 När den deltagande enheten under gränsövervakningsinsatsen ställs inför en situation där det råder osäkerhet eller farhågor beträffande fartygets eller de ombordvarande personernas säkerhet, ska den snarast möjligt sända all tillgänglig information till det samordningscenter för räddningsinsatser som är ansvarigt för det sök- och räddningsområde där situationen uppstått.

Om samordningscenter för räddningsinsatser i det tredjeland som är ansvarigt för sök- och räddningsområdet inte svarar på underrättelsen från den deltagande enheten, ska denna kontakta samordningscentret för räddningsinsatser i värdmedlemsstaten.

Medan de deltagande enheterna inväntar instruktioner från samordningscentret för räddningsinsatser ska de vidta alla åtgärder som krävs för att garantera de berörda personernas säkerhet.

1.3 De deltagande enheterna ska företa en lägesbedömning med beaktande av alla relevanta aspekter och sända den till det ansvariga samordningscentret för räddningsinsatser, varvid särskilt följande ska anges:

a) Förekomst av en begäran om bistånd.

b) Fartygets sjövärdighet och sannolikheten att fartyget inte kommer att nå sin slutdestination.

c) Antalet passagerare i förhållande till fartygstyp (överlastning).

d) Förekomst av nödvändiga förnödenheter (bränsle, vatten, livsmedel osv.) för att kunna nå land.

e) Förekomst av utbildad besättning och utbildad befälhavare på fartyget.

f) Förekomst av säkerhets-, navigations- och kommunikationsutrustning.

g) Förekomst av passagerare i akut behov av läkarvård.

h) Förekomst av avlidna passagerare.

i) Förekomst av barn och gravida kvinnor.

j) Väder- och sjöförhållandena.

1.4 Förekomsten av en nödsituation ska inte uteslutande vara beroende eller avgöras av om det föreligger en konkret begäran om bistånd.

Om ett fartyg antas befinna sig i nöd men personerna ombord vägrar låta sig bistås, ska den deltagande enheten informera samordningscentret för räddningsinsatser om detta och fortsätta att uppfylla aktsamhetskravet, varvid de ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att garantera de berörda personernas säkerhet och samtidigt undvika att vidta någon åtgärd som kan förvärra situationen eller öka risken för skada eller förlust av människoliv.

1.5 Samordningscentret för insatsen ska informeras så snart som möjligt om varje kontakt som tas med samordningscentret för räddningsinsatser och om de åtgärder som vidtas av den deltagande enheten.

1.6 Om samordningscentret för räddningsinsatser bedömer att fartyget inte kan eller inte längre kan anses vara i nöd, eller om sök- och räddningsinsatsen har avslutats, ska den deltagande enheten, i samråd med samordningscentret för insatsen, fortsätta gränsövervakningsinsatsen i överensstämmelse med del I.

2. **Landsättning**

2.1 Den operativa planen ska innehålla närmare föreskrifter för landsättning av de personer som blir föremål för ingripande eller räddningsinsats, i enlighet med internationell rätt och alla tillämpliga bilaterala avtal. Den operativa planen får inte medföra att skyldigheter införs för de medlemsstater som inte deltar i insatsen.

Utan att det påverkar tillämpningen av det ansvar som tillkommer samordningscentret för räddningsinsatser och om inget annat anges i den operativa planen, ska prioritet ges åt landsättning i det tredjeland som det fartyg som har personerna ombord avreste från eller det tredjeland vars territorialvatten eller sök- och räddningsområde som detta fartyg genomreste och om detta inte är möjligt ska landsättning i värdmedlemsstaten prioriteras om det inte krävs ett annat agerande för att garantera dessa personers säkerhet.

2.2 Samordningscentret ska informeras om förekomsten av personer som har uttryckt fruktan för förföljelse i enlighet med punkt 1.2, och ska vidarebefordra den informationen till de behöriga myndigheterna i värdmedlemsstaten. På grundval av denna information ska det anges i den operativa planen vilka uppföljningsåtgärder som får vidtas.